

**POVESTEA ȘI TIMPUL SĂU – STUDIU DE CAZ:
VAL ȘI CETATEA SUFLETELOR DE ANA ALFIANU**

Drd. Gianina-Cristina CIUPULIGĂ

Școala Doctorală de Științe Umaniste, Universitatea de Vest din Timișoara

***Abstract:** This study will analyze the children's book written by Ana Alfianu, *Val and the Fortress of Souls*, depicting the value of story in the world, whose relationship with time is interdependent. We will focus on the possible worlds that the story creates, on the construction of the character, who goes through an initiatory path in the discovery of the story about the *Fortress of Souls*, but also on the graphic elements that support the story. Therefore, the present work will reflect the innovative elements of today's Romanian children's literature found in Ana Alfianu's text.*

***Keywords:** story, time, soul, possible worlds, words, grandfather*

1. Introducere în povestea lui Val

*Val și Cetatea Sufletelor*¹ de Ana Alfianu este un text al literaturii pentru copii din perioada actuală, fiind o poveste care țintește sufletul uman, indiferent de vârstă. Literatura pentru copii are un dublu destinatar, iar lectura se face în acord cu particularitățile intelectuale și de vârstă ale cititorului. Textul este dedicat atât copiilor, cât și adulților care își doresc să redescopere puterea unei povești. Ana Alfianu propune un text al căutării de sens, o poveste inițiativă, în care dorul după persoana pierdută devine imboldul spre aventură.

Ana Alfianu debutează în 2017 cu volumul *Val și Cetatea Sufletelor*, pe care l-a și ilustrat. De asemenea, având la bază o pregătire în domeniul artelor, mai ilustrează și alte cărți pentru copii, precum *Ina și Ariciul Pit: Aventuri în aparatul de fotografiat al bunicului* de Radu Țuculescu sau *1001 de nopți: Basme arabe istorisite* de Eusebiu Camilar². Textul *Val și Cetatea Sufletelor* este considerat de *Revista Vatra* ca fiind în topul cărților pentru copii și adolescenți de azi³, iar Radu Vancu subliniază caracterul inedit al textului, oferind câteva indicii pentru cititor despre povestea pe care o va afla: „Ce talent grozav are Ana Alfianu! Pe de o parte, spune o poveste inițiativă, în genul celor ale lui Michael Ende sau Peter Beagle, cu băieței și țestoase vorbitoare, cu pești care se hrănesc cu lacrimi, cu prelegeri policolore despre puterea cuvintelor, cum foarte rar s-au scris în literatura noastră. Pe de altă parte, își ilustrează singură povestea cu imagini de o frumusețe care îți taie respirația, exact acele imagini ideale cu care ne visam în copilărie poveștile. Prin urmare, dragi cititoare & cititori, cartea pe care o aveți în mână nu e doar o carte – e

¹ Ana Alfianu, *Val și cetatea sufletelor*, București, Humanitas, 2017. Pentru citate se va utiliza sigla VCS, urmată de numărul paginii.

² <https://humanitas.ro/autori/ana-alfianu>, accesat la data de 08.06.2023.

³ <https://revistavatra.org/2021/10/19/starea-literaturii-pentru-copii-v/>, accesat la data de 08.06.2023.

chiar copilăria voastră ilustrată. Deschideți-o: o veți iubi de îndată. Eu, cel puțin, așa am pățit.”⁴ Astfel, ținta acestui volum este atât cititorul la început de drum, cât și lectorul specializat, deoarece subiectele abordate pot fi percepute de fiecare persoană interesată de lectură în funcție de timpul propriu, care corespunde perioadei de vârstă în care se regăsește: copilul va descoperi un nou timp, conturat de poveste și construit cu ajutorul poveștii, iar adultul va redescoperi timpul copilăriei.

Mai mult decât atât, acest text apare ca recomandare de lectură pentru tema prieteniei, în manualul de limba română de clasa a VI-a al editurii Art⁵, fiind propus ca sugestie de lectură pentru descoperirea lumii, alături de prieteni. Lumile propuse de acest text pot fi abordate și din perspectivă didactică la orele de limba română din gimnaziu sau la cercul de lectură, ca activitate extracurriculară. Elevii, ghidați de cadrele didactice, pot identifica valori, pe care, ulterior, le pot asocia cu alte texte studiate, din literatura pentru copii actuală sau clasică, română sau universală, realizând astfel conexiuni culturale, cu caracter atemporal.

Din punct de vedere psihologic, povestitul în familie, alături de copii „ajută preadolescenții să dobândească o înțelegere mai profundă a faptelor din viață; stabilește legături între generații.”⁶ Astfel, povestea în sine, dar și transmiterea unei povești reprezintă o sursă de consolidare a valorilor și a relațiilor interumane, deschizând perspective asupra lumii și întâmplărilor din viețile cititorilor. În plus, povestea este și o sursă terapeutică pentru cititor, indiferent de vârsta acestuia. Personajele Anei Alfianu din *Val și Cetatea Sufletelor* se bucură de poveștile dezvăluite, dar în același timp, le utilizează pentru a se vindeca de suferințe. În capitolul II, *Ela. Thurr. Puterea poveștilor*, o caracatiță, numită Elacaravolturna tămăduiește rănilor sufletești prin povești: „Ce face ea nu seamănă cu nimic din ce se întâmplă în ape sau pe uscat în lumea vindecătorilor. Singurul leac folosit de Ela sunt poveștile.” (VCS, 23), „Pe măsură ce cuvintele poveștii se rânduiesc, rana începe să se închidă, vânătaia dispăre, aripioara crește la loc, solzii se refac, durerile se risipesc și așa mai departe. Însă nu doar boli de felul acesta vindecă Ela. Acestea sunt pentru ea o nimica toată. Ea se-ngrijește mai ales de suferințe ale sufletului.” (VCS, 24).

Literatura pentru copii pornește de la un imaginar al copilăriei, încercând să cultive plăcerea pentru lectură și să transmită anumite sentimente cititorului, care să-l determine să devină un cititor constant: „The most important personal gain that good books offer to children is the most obvious one – the enjoyment.”⁷ Cărțile pentru copii trebuie să producă încă de la început un impact plăcut în viața cititorului,

⁴ <https://dilemaveche.ro/sectiune/dileme-on-line/avanpremiera-editoriala-val-si-cetatea-sufletelor-621252.html>, accesat la data de 08.06.2023.

⁵ Florentina Sămihăian, Sofia Dobra, Monica Halasz, Anca Davidoiu-Roman, Horia Corcheș, *Limba și literatura română: clasa a VI-a*, il. de Cristina Dandu, București, Art Educațional, 2022, p. 53.

⁶ Elaine Reese, *Spune-mi o poveste, te roog! : ghid practic pentru părinții care cred în puterea cuvintelor*, Traducerea din engleză de Lidia Dumitru, București, Humanitas, 2021, p. 172.

⁷ Carol Lynch-Brown, Carl M. Tomlinson, *Essentials of Children's Literature*, Third Edition, Boston, Allyn and Bacon, 1999, p. 3: „Cel mai important scop personal pe care cărțile bune îl oferă copiilor este cel mai evident – bucuria.” [trad. mea].

⁸ Cu excepția cazurilor în care se consemnează altfel, traducerea tuturor citatelor din lucrare, a căror formă originală este reprodusă în textul lucrării, îmi aparține, G.- C.C.

pentru a-l motiva să devină un cititor independent, care poate analiza și descifra sensurile pe care le ascunde textul. În plus, dimensiunea grafică evidențiază pe tot parcursul volumului, într-un mod mult mai atractiv publicului tânăr, tainele ascunse ale lumilor din povești: „The artist, too, uses his categories of shape and color to capture something universally significant in the particular.”⁹ Ceea ce în mod obișnuit ar fi reprezentat un plan general, accesibil oricui, prin imagine devine un plan personalizat, adresat numai cititorilor lui *Val și Cetatea Sufletelor*. Convențiile de reprezentare sunt alese în acord cu particularitățile de vârstă ale cititorului copil, implicându-l pe acesta într-un exercițiu complex de descoperire a semnificațiilor codului vizual, iar frecvența ilustrațiilor se îmbină armonios cu întâmplările din volum.

2. Val și Malila

Val își dorește să-și revadă bunicul plecat în Cetatea Sufletelor. Întreaga căutare a lui Val are ca scop întâlnirea cu bunicul său: „pentru toate jocurile pe care le inventa pentru mine, pentru plimbările pe dealuri și bărcuțele de lemn pe care mi le-a cioplit, pentru râsul lui puternic și pentru felul în care mâna lui aspră o ținea pe a mea, pentru toate acestea și pentru multe altele am să găsesc Cetatea Sufletelor.” (VCS, 36). Portretul bunicului este conturat într-o manieră atentă, reliefând înțelepciunea și sensibilitatea omului de la care se nasc poveștile în viața copiilor. Val simte un dor nemaiîntâlnit pentru cel care i-a marcat într-un mod decisiv copilăria și, ascultându-și inima bună, își dorește să se alieze cu timpul pentru a-și găsi bunicul. Astfel, el pornește la drum, însoțit de Malila, o țestoasă vorbitoare. Aceștia străbat împreună teritorii neobișnuite și descoperă cât de importantă este puterea cuvintelor, înțelegerea dintre oameni, bucuria de a trăi și nevoia de a avea prieteni. Înving, prin curaj și prin voința neclintită, deznădejdea, tristețea și teama care apar în drumul lor și care i-ar putea determina să renunțe. În drumul lor, îi întâlnesc pe caractița Elacaravolturna, balaurul poet, pe Tia, Pitica Ocrotitoare și alte personaje binevoitoare care îi ajută și le ghidează pașii. La final, printr-un vis, Val își îmbrățișează bunicul și înțelege că Cetatea Sufletelor este o Cetate unde se ajunge atunci când se termină viața fiecăruia și că el nu are cum să pătrundă în acea lume, deoarece drumul său prin viață de-abia acum începe.

Arta, sub diferitele ei forme, are capacitatea de a vindeca neregulile existente în lume: „Important este să știți că insula noastră vindecă treptat părțile bolnave ale lumii de-afară. Ei bine, noi avem aici, în loc de povești, muzica și poezia.” (VCS, 91). Cele trei forme evidențiate ale artei se completează, fiecare dintre acestea fiind valorificată în funcție de tipologia locuitorilor dintr-un anumit oraș și de specificitatea locului respectiv. Ca o primă modalitate de exprimare a artei, povestea reprezintă un cod pentru trecerea dintr-un loc în altul spre Cetatea Sufletelor, dar și un dar al comunității dintre personaje, deoarece întregul parcurs al personajelor din *Val și Cetatea Sufletelor* evoluează datorită cuvintelor utilizate: fie sub forma

⁹ Rudolf Arnheim, *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*, The New Version, Berkeley, University of California Press, 1974, p. 2: „Artistul, de asemenea, își folosește categoriile de formă și culoare pentru a capta ceva universal semnificativ în particular”.

poveștii, fie a cuvintelor magice rostite. Locuitorii pe care Val și Malila îi întâlnesc în calea lor se bucură de poveștile acestora: „Povestea pe care mi-ați spus-o este o răsplată bogată.” (VCS, 71), iar personajele din text nu mai au nevoie de o parte materială care să fie adusă la schimb pentru un act de binefacere acordat, ci simpla destăinuire a poveștii reprezintă cea mai mare răsplată pentru locuitori. Astfel, locuitorii trăiesc din povești și datorită poveștilor, acestea devenind o sursă vitală care-i menține în viață. Bunătatea lui Val, evidențiată de Malila încă de la începutul drumului: „Mai toate animalele din pădure te știu și se bucură când te zăresc. Ai inimă bună.” (VCS, 8), îl va ajuta pe acesta să parcurgă liniștit și fără frică drumul inițiat, întâlnindu-se cu diverse alte personaje și învățând să relaționeze în diferite situații. În plus, în timpul călătoriei se va cunoaște pe sine și, totodată, va descoperi și partea ascunsă a copilului din lumea reală, devenind reprezentantul propriei sale povești de căutare a timpului caracteristic sufletelor, cu precădere al sufletului bunicului său.

Textul Anei Alfianu aduce în prim-plan puterea cuvintelor și rolul acestora în relațiile interumane, prin intermediul întâmplărilor prin care trec cele două personaje principale, copilul Val și țestoasa Malila. Uniți de o dorință comună, de a-i găsi pe cei din Cetatea Sufletelor, Val pe bunicul său și Malila pe frații ei, cei doi pornesc în căutare spre locul necunoscut, legând o prietenie sinceră. Se observă o comunicare eficientă între regnuri, uman-animal, care-i determină pe cei doi să-și îndeplinească scopul comun, acela de a găsi Cetatea Sufletelor. Animalul este întâlnit cu precădere în literatura pentru copii și adolescenți, deoarece poate fi o reprezentare a unui simbol, care să indice un anumit sens ascuns, într-o formă accesibilă pentru lectorul copil: „Il y a l’omniprésence de l’animal dans la littérature de jeunesse parce que justement il s’agit d’une littérature symbolique, stéréotypique et que l’animal paraît en soi sursignifiant.”¹⁰ Lectorul copil va descifra textul la un prim nivel, luând animalul ca un personaj și nimic mai mult, însă lectorul adult va realiza conexiuni, gândindu-se la echivalentul animalului respectiv în lumea simbolică.

În textul dat, broasca țestoasă poate fi reprezentarea drumului vieții. Mersul ei lent poate semnifica trecerea fiecăruia prin toate etapele vieții, fiind necesară o perioadă de timp considerabilă pentru avansarea de la un stadiu al vieții la celălalt. În plan simbolic, „Datorită carapacei sale, boltită în afară la partea de sus – asemenea cerului, de unde și înrudirea cu domul – și plată în partea de jos, asemeni pământului, broasca-țestoasă reprezintă o imagine a universului: ea constituie în sine o *cosmografie*; în această ipostază apare atât în Orientul Îndepărtat, la chinezi și japonezi, cât și în centrul Africii negre”¹¹, iar „În vechea Indie și China este animalul mitic primordial, pe care se sprijină întregul univers” și „simbolizează misterul,

¹⁰ Nathalie Prince, *La littérature de jeunesse*, 3^e édition, Paris, Armand Colin, 2021, p. 131: „Animalele sunt omniprezente în literatura pentru tineret, tocmai pentru că aceasta este o literatură simbolică, stereotipică și animalul în sine pare să fie prea reprezentativ”.

¹¹ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coord.), *Dicționar de simboluri: mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Traducere de Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș (coord.), Iași, Polirom, 2009, p. 157.

înțelepciunea, longevitatea sau imortalitatea”¹². Astfel, prin însăși structura sa, broasca-țestoasă creează conexiunea între cele două planuri ale universului, terestru și cosmic, anticipând destinația spre care se îndreaptă ea și prietenul său Val, și totodată, proprietățile pe care le deține Cetatea Sufletelor. Aceasta are un rol fundamental pentru întreaga creație, nefiind o cetate a morții, ci o cetate a unei alte dimensiuni din univers, care păstrează în ea, în eternitate, sufletele celor plecați din această viață, menținând în acest fel legătura dintre generațiile care au existat într-un anumit loc și într-un anumit spațiu.

Nathalie Prince problematizează apariția animalului în literatura pentru copii, care se comportă asemeni ființei umane: „Il est à remarquer toutefois que l’animal tel qu’il se présente en littérature de jeunesse n’est pas tellement animal au sens adjectival du terme que le plus souvent anthropomorphisé : il parle, il s’habille”¹³. Animalul are toate atributele necesare pentru a fi un personaj complex, independent, care să aibă propriul său drum în narațiune. În textul dat, Malila apare numai lângă Val, fiind în permanență cu acesta, formând împreună o echipă. Astfel, broasca țestoasă devine acel cal năzdrăvan al basmelor tradiționale, păstrându-și atribute precum comunicarea cu ființele umane, puterea de a zbura, dar dobândește și trăsături noi ce sunt conectate la domeniul artei: „Mă cheamă Malila și am o sută douăzeci și șapte de ani. Pe lângă că vorbesc, pot să zbor, să cos și să fac versuri pe loc.” (VCS, 9). Broasca îi va fi băiatului ajutor, sfătuitor și prieten de nădejde pe tot parcursul drumului său: „Băiețelul se sui din nou pe broasca-țestoasă și împreună se ridicară ușor în văzduh, mai sus, tot mai sus, până ce se pomeniră plutind peste pădurea de brazi.” (VCS, 17). Aceasta își păstrează rolul de călăuză din basmele tradiționale, reușind să se facă înțeleasă de Val, ghidându-l cu înțelepciunea sa pentru a putea trece de încercările apărute pe parcurs.

Povestea cuvintelor se transpune în povestea grafică, transformându-se în mijloc de transport și deschizând calea de trecere de la un loc la altul: „Vor călători așa cum călătoriseră dinspre Ela spre labirintul de pământ: tot cu ajutorul unei povești, dar de data aceasta era vorba de o poveste pictată, iar nu spusă.” (VCS, 85). Povestea se transformă într-un cod vizual pentru a fi mai aproape, în special de personajul principal, pentru a-i oferi indicii pentru drum, dar și pentru cititor, pentru a-i facilita înțelegerea textului.

3. Timpul poveștii

Timpul este cel care declanșează povestea, devenind principalul reper pentru călătoria lui Val. Perioada lungă (un an) de când nu și-a mai văzut bunicul îl determină pe Val să-și înceapă căutarea. Timpul devine personaj în poveștile spuse de Ela, deoarece datorită acestuia, poveștile se pot transmite din generație în generație și pot dobândi capacități tămăduitoare: „dar poveștile Elei sunt un balsam

¹² Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Timișoara, Editura Amarcord, 2001, p. 24.

¹³ Nathalie Prince, *op. cit.*, p. 132: „Este de remarcat totodată că animalul care se prezintă în literatura pentru tineret, nu este animalul în sensul primar al textului, ci este foarte des antropomorfizat: vorbește, se îmbracă”.

care alină și face ca totul să fie mai ușor de îndurat. E ca și cum Timpul, despre care se zice că vindecă orice rană, ar sălășlui în aceste povești.” (VCS, 25). În textul dat, timpul însuși devine parte integrantă a poveștii, ceea ce arată faptul că poveștile pot prelua, într-un plan simbolic, din proprietățile timpului, dobândind o nouă putere, care diminuează intensitatea bolilor, asemeni timpului, care prin ireversibilitatea lui, ameliorează amintirile neplăcute ale oamenilor. „Pe de altă parte, nu toți vin la caracatiță ca să asculte o poveste; sunt unii care vin să spună, la rândul lor, povești astfel încât niciodată Ela să nu rămână fără leacuri pentru cei bolnavi.” (VCS, 25). E un schimb permanent de cuvinte, care simbolizează regenerare și vindecare, datorită puterii speciale pe care o dețin poveștile. Acestea au un efect magic, care anulează partea negativă a vieții și încearcă să o pună în lumină pe cea pozitivă. E o ciclicitate a timpului prin poveste, cele două elemente unindu-se pentru a sublinia legătura indispensabilă dintre acestea. Povestea fără timp n-ar putea exista, deoarece e nevoie de o coordonată temporală (reală sau nu) pentru a începe orice poveste și timpul fără poveste ar însemna timpul pur, primordial, originar, fără vreo urmă de creație.

Timpul stabilește și direcția către Cetatea Sufletelor, deoarece Val și Malila au nevoie de timp ca să parcurgă traseul spre cetate, iar în acest timp, ei se confruntă cu diverse situații, pe care învață să le gestioneze. Astfel, drumul lor este unul inițiativ, putând fi asemănat cu drumul care duce la conștientizare și maturizare. Cetatea Sufletelor nu este un loc oarecare, ce poate fi găsit în orice moment de către oricine, ci aceasta depinde de timp, de un timp al fiecărui individ: „Cetatea Sufletelor nu e o cetate a Spațiului, ci a Timpului. Nu este un oraș pe o hartă, ci un moment, o Oră potrivită la care ajunge fiecare când este sortit.” (VCS, 100). Dacă Dumitru Stăniloae afirmă că: „Timpul ca atare nu rămâne exterior creaturii, ci devine de la început o condiție a urcușului ei. Dar tot așa de adevărat e că creatura e făcută să depășească mișcarea și timpul.”¹⁴, Cetatea Sufletelor reprezintă punctul maxim în care fiecare persoană sosește atunci când timpul personal s-a concretizat în împlinirea destinului propriu. Timpul limitat al vieții se îndreaptă către o altă dimensiune, în eternitate, deoarece creația a reușit să-și îndeplinească rolul în spațiul alocat, însușindu-și timpul său prin parcurgerea drumului vieții sale. Astfel, pătrunderea în Cetate nu poate fi accesibilă oricui, cu atât mai mult lui Val, deoarece codul de intrare depinde de parcursul personal al fiecăruia: „Când viața ta se va fi împlinit, o să găsești, fără nici o trudă, drumul către Cetatea Sufletelor.” (VCS, 100). Val înțelege că perioada copilăriei nu se încadrează în timpul Cetății și că trebuie să aștepte vârsta maturității spirituale, precum bunicul său, pentru a putea fi parte a unei alte lumi.

Ana Alfianu camuflează moartea într-o cetate a misterului, chiar într-o cetate a vieții, privită dintr-un alt unghi. Copilul nu poate percepe moartea ca un fenomen straniu, înfricoșător și totodată ireversibil, ci are nevoie de o referință, adaptată vârstei lui. Textul acesta propune o perspectivă luminoasă asupra morții, prezentând-o printr-un simbol al închiderii într-un spațiu agreat vizual și mental, printr-o cetate a sufletelor, pentru a fi în acord cu imaginarul copilăriei, ce stă la baza construcției

¹⁴ Dumitru Stăniloae, *Teologie dogmatică ortodoxă*, vol. I, Ediția a II-a, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, p. 128.

întregului text. Moartea nu anulează comunicarea spirituală dintre cei vii și cei adormiți, deoarece creația umană este alcătuită din trup și suflet. Trupul devine muritor, imposibil de a-și continua existența într-un alt plan spațial sau temporal, însă sufletul pătrunde într-o altă dimensiune datorită trăsăturilor sale: „Trupul ca raționalitate plasticizată încetează odată cu moartea. Sufletul însă nu e una cu această raționalitate palpabilă și specială a trupului și de aceea nu încetează să existe odată cu trupul. Căci sufletul, a cărui prezență dă raționalității palpabile a materiei calitatea de trup propriu-zis, e o raționalitate subiectivă, conștientă, depășind toată raționalitatea și sensibilitatea pasivă a naturii.”¹⁵ Omul este alcătuit din două părți distincte care, în concepția creștină, formează un întreg. Interdependența lor se manifestă cât timp ființa umană trăiește, însă odată ce intervine moartea, sufletul se desparte de trup și dăinuiește într-o altă dimensiune. Trupul bunicului lui Val urmează cursul firesc al materiei, însă sufletul va începe o nouă etapă în Cetatea Sufletelor, alături de celelalte suflete vii desprinse de trupurile moarte.

Moartea nu limitează povestea ființelor vii, ci o transcende într-o altă dimensiune, în cazul poveștii de față, în lumea viselor: „iar noi doi ne vom putea întâlni aici, în Palatul Viselor, de câte ori vei vrea.” (VCS, 100). Prin vis, textul oferă o alternativă pentru alinarea dorului după persoana îndrăgită atât de mult. Val înțelege faptul că bunicul său a murit și Cetatea Sufletelor devine pentru el locul unde se adună sufletele după moarte și locul în care va ajunge fiecare persoană atunci când timpul personal se va sfârși pentru a se putea continua într-o altă dimensiune.

4. Povestea și lumile ei posibile

Obiectele magice sunt nelipsite în textul dat, păstrându-și rolul de a-i ajuta pe eroi în momentele de cumpănă. În *Val și Cetatea Sufletelor*, acestea apar cu scopul de a ghida călătorii spre destinația dorită: „această piatră arată drumul spre cea mai arzătoare dorință a celui care o deține” (VCS, 70). Puterea obiectului ține de partea interioară a personajului, deoarece își activează proprietățile în clipa în care eroul devine conștient de idealul său. Momentul în care Val primește piatra se sincronizează cu descoperirea târgușorului pe roți, un târgușor magic care „citește vise” (VCS, 70) și călătorește împreună cu locuitorii săi după dorința fiecăruia. Val simte un dor nemărginit pentru bunicul său și își dorește să-l întâlnească cât mai curând, iar piatra le va arăta calea în moment de răscruce, indicând direcția spre noua locație, și anume Pădurea Tăcerilor.

Pădurea Tăcerilor este un loc al liniștii, în care locuitorii ei, piticii, comunică într-un mod mai deosebit, utilizând canalul comunicării, și anume aerul, ca o sursă creatoare pentru un cuvânt materializat într-un obiect: „Dacă unul dintre ei avea ceva de spus, se așeza confortabil și începea să adune aer în palme, cu mare grijă. După ce strângea destul aer, începea să-l modeleze cu răbdare până ce, treptat, dintre palmele sale ieșea la iveală o frumusețe de cuvânt-obiect, să zicem o ceașcă de ceai. [...] Când cuvântul era gata, meșterul îl dăruia ascultătorului său, și acesta înțelegea pe dată despre ce era vorba: o ceașcă de ceai însemna, desigur, o invitație, în aceeași

¹⁵ Idem, *Ibidem*, p. 258.

seară, la ceai.” (VCS, 81). Materializarea cuvântului într-un obiect cu o anumită semnificație reprezintă o cale de comuniune între interlocutori. Aceștia trebuie să se cunoască foarte bine pentru a putea descifra intenția celuilalt, ceea ce înseamnă că există o comunitate extrem de unită, care trăiește în armonie și rânduială.

Timpul în Pădurea Tăcerilor nu trece în modul său obișnuit, ci este direct proporțional cu calitatea cuvântului: „Formarea unui cuvânt putea dura chiar și o jumătate de oră, dacă era un cuvânt mai complicat.” (VCS, 81). Atenția acordată formării de cuvinte, precum și răbdarea ascultătorului pentru a primi cuvântul reprezintă atribute esențiale pentru a se putea realiza situația de comunicare între pitici. În Pădurea Tăcerilor, timpul înseamnă intensitate și accentul cade pe modul în care se petrece timpul, iar înțelegerea dintre pitici este inclusă în calitatea conversației: „Niciodată nici un pitic nu-l întrerupea pe altul, dându-i de-nțeleș că ar fi știut el deja despre ce e vorba. Tăcea și aștepta.” (VCS, 81). Această așteptare a dialogului denotă respectul pe care și-l poartă piticii, dar și interesul pentru replica celuilalt. Paradoxal societății de azi, o societate a vitezei, în care se intervine în cel mai scurt timp în răspunsul celuilalt, lipsind răbdarea de a da timp celuilalt pentru exprimare, Pădurea Tăcerilor poate fi un exemplu pentru copilul de azi în a învăța să-i acorde timpul cuvenit prietenului de dialog, sau colegului din clasă, la școală, dar și pentru omul matur, care-și pierde foarte ușor îngăduința de a-l înțelege pe aproapele său.

În contrast cu armonia din Pădurea Tăcerilor, apare Labirintul Coșmarurilor, un loc al deznădejzii și al tristeții. Aceste stări emoționale se regăsesc frecvent în rândul preadolescenților, care sunt în perioada formării și sunt supuși diferitelor emoții, chiar și în rândul copiilor atunci când sunt nemulțumiți de ceea ce au. Imaginea pe care trebuie să o afișeze un preadolescent sau un adolescent în public trebuie să corespundă cu cea a anturajului său. Astfel, lacul deznădejzii poate reprezenta chiar cercul vicios în care intră adolescenții de azi. Căutarea și încercarea senzațiilor noi sunt preocupări frecvente pentru tinerii dintotdeauna, cu precădere pentru cei de azi, iar curajul și puterea de a ieși dintr-un astfel de cerc trebuie să întrecă intensitatea provocărilor: „Dar ăsta este un lac al disperării și al celei mai adânci tristeți, Val! Te-ai gândit că poate nu suntem destul de puternici ca să reușim? [...] Ai încredere în mine, Malila. Prinde-te de mine și nu-ți da drumul!” (VCS, 45). Exemplul lui Val de a o încuraja pe Malila poate fi un imbold pentru adolescentul care nu se regăsește într-un anumit cerc de prieteni și are nevoie de cineva care să-l susțină, ajutându-l să se distanțeze de timpul toxic în care este prins.

Tot în același ton opus Pădurii Tăcerii apare ca loc de trecere pentru Val și Malila Orașul schimbător, care, după cum îi spune și numele, se află într-o dinamică permanentă: „Nimeni nu are ceva anume de făcut, tocmai pentru că totul se schimbă mereu și nici un locuitor nu ajunge vreodată să aibă casa sau grădina lui, meseria sau obiceiurile lui. Fiecare face ce poate, când poate, schimbând cu repeziciune locul, prietenii, ocupațiile și așa mai departe.” (VCS, 55). Permutarea acțiunilor și a obiceiurilor denotă instabilitate și un ritm haotic al vieții locuitorilor din acest oraș, dezordinea putând fi asociată cu o latură a lumii reale cotidiene, în care tinerii au

așteptări foarte mari de la mediul în care își desfășoară activitatea și ajung să schimbe în mod constant locul de muncă, adolescenții își modifică des cercul de prieteni și copiii au nevoie mereu de inițiative captivante pentru a-și menține interesul.

Mai mult decât atât, inconsecvența ritmului vieții se transpune și în relațiile interumane, Val descoperind că muzica poate determina locuitorii din Orașul schimbător să nu se mai certe: „Cu cât muzica se întetea, cu atât se potolea orașul și se oprea din vânzoleala lui haotică. Unii oameni căutară și găsiră alte și alte instrumente, astfel încât în curând orașul încremeni în cea mai muzicală liniște care a existat vreodată.” (VCS, 60). Muzica, prin însăși natura sa, poate avea un impact asupra stării de moment: „Ce au în comun mișcarea muzicală (*motion*) și emoția (*emotion*), în afară de șase litere? Neuroștiințele ne spun că sistemele motorii și de recompensă ale creierului sunt unite în striatum [...] Când muzica se apropie de punctul culminant în faza de anticipare, dopamina se revarsă în striatumul dorsal. Când ajunge la punctul culminant, activează o reacție emoțională în striatumul ventral.”¹⁶ În textul dat, muzica poate avea efect terapeutic și liniștitor, reprezentând o sursă de armonie și de echilibru pentru locuitorii din oraș, chiar și de (re)descoperire a sinelui. Ascultând muzica interpretată de bătrânul cântăreț, de Val și Malila, locuitorii preiau modelul celor trei cântăreți, încetează conflictele și-și modifică starea de spirit datorită notelor muzicale pe care ei înșiși încep să le interpreteze. Mișcarea haotică se transformă într-o mișcare ordonată, ghidată de emoția provocată de notele muzicale. Aceștia ajung să-și schimbe perspectiva asupra vieții și să transforme timpul pe care îl trăiesc într-un timp muzical.

5. Concluzii

Acest text al Anei Alfianu deschide o perspectivă către arta comunicării, stimulează conștientizarea puterii pe care o au cuvintele în activitatea cotidiană și subliniază importanța poveștii în lumea reală. Indiferent de vârsta cititorului, textul are ca miză (re)descoperirea poveștii și a impactului pe care îl are povestea în viața fiecărei persoane. Imaginarul textului accentuează ideea de creare a lumilor posibile care introduc lectorul într-o altă dimensiune a lecturii. Ilustrațiile captează atenția cititorului și determină descoperirea de similitudini între imaginile exemplificate și text, cuvântul îmbinându-se într-un mod armonios cu codul vizual. Personajele alese sunt reprezentări ale începutului și finalului vieții, Val prin inocență și Malila prin înțelepciune, iar povestea Timpului din Cetatea Sufletelor este povestea fiecărei persoane care alege să trăiască implicată în propriul timp. Astfel, subiectul abordat de Ana Alfianu în *Val și Cetatea Sufletelor*, precum și construcția în sine a textului și ilustrațiile care însoțesc volumul reprezintă o poveste ce poate depăși barierele temporale și spațiale ale societății de azi, dăinuind în timp.

¹⁶ Michael Spitzer, *Omul muzical: o istorie a vieții pe Pământ*, trad. din lb. engleză de Carmen Strungaru, Andrei Pogăciaș, București, Editura Nemira, 2022, p. 131-132.

Bibliografia

- ALFIANU, Ana, *Val și cetatea sufletelor*, București, Humanitas, 2017.
- ARNHEIM, Rudolf, *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*, The New Version, Berkeley, University of California Press, 1974.
- CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT Alain (coord.), *Dicționar de simboluri: mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Traducere de Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș (coord.), Iași, Polirom, 2009.
- EVSEEV, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Timișoara, Editura Amarcord, 2001.
- LYNCH-BROWN, Carol, TOMLINSON M. Carl, *Essentials of Children's Literature*, Third Edition, Boston, Allyn and Bacon, 1999.
- PRINCE, Nathalie, *La littérature de jeunesse*, 3^e édition, Paris, Armand Colin, 2021.
- REESE, Elaine, *Spune-mi o poveste, te roog! : ghid practic pentru părinții care cred în puterea cuvintelor*, Traducerea din engleză de Lidia Dumitru, București, Humanitas, 2021.
- SÂMIHĂIAN, Florentina, DOBRA, Sofia, HALASZI, Monica, DAVIDOIU-ROMAN, Anca, CORCHEȘ, Horia, *Limba și literatura română: clasa a VI-a*, il. de Cristina Dandu, București, Art Educațional 2022.
- SPITZER, Michael, *Omul muzical: o istorie a vieții pe Pământ*, trad. din lb. engleză de Carmen Strungaru, Andrei Pogăciaș, București, Editura Nemira, 2022.
- STĂNILOAE, Dumitru, *Teologie dogmatică ortodoxă*, vol. I, Ediția a II-a, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, p. 128.

Surse online

<https://humanitas.ro/autori/ana-alfianu>, accesat la data de 08.06.2023.

<https://revistavatra.org/2021/10/19/starea-literaturii-pentru-copii-v/>, accesat la data de 08.06.2023.

<https://dilemaveche.ro/sectiune/dileme-on-line/avanpremiere-editoriala-val-si-cetatea-sufletelor-621252.html>, accesat la data de 08.06.2023.